

Kulturpolitiskt program för Trelleborgs kommun

Antaget av: Kommunfullmäktige den 25 november 2024, § 219

Giltighetstid: 2025–2030

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Kulturpolitiska utgångspunkter för Trelleborgs kommun.....	4
2.1. De nationella kulturpolitiska målen	4
2.2. Lagstiftning på kulturområdet.....	4
2.3. Regional kulturplan för Skåne.....	6
3. Lokala förutsättningar	7
3.1. Vision och politiska prioriteringar	7
3.2. Hållbarhetsmål	8
3.3. Trelleborg växer	8
3.4. Trelleborgs geografiska läge	9
3.5. Det starka föreningslivet	11
3.6. Kulturarv under utveckling	11
3.7. Utmaningar.....	12
4. Prioriterade områden.....	13
4.1. Kulturarv och gestaltade livsmiljöer	13
4.2. Barns och ungas rätt till kultur	14
4.3. Äldres rätt till kultur.....	15
4.4. Rum och mötesplatser för kultur	15
4.5. Föreningsliv och arrangörsled.....	16
4.6. Kulturskapares förutsättningar	17
5. Genomförande.....	17
Nämndernas och bolagens ansvar för genomförande.....	18

Bildning är en del av individens fria utveckling. Politikens roll är att skapa förutsättningar för bildning och därmed ett samhälle som främjar envars fria utveckling.

1. Inledning

Det kulturpolitiska programmet för Trelleborgs kommun syftar till att visa riktningen för kommunens gemensamma arbete med konst och kultur under perioden 2025–2030. Med konst avses i första hand uttryck och verksamheter inom konstarterna litteratur, musik, scenkonst, bild och form samt film och rörlig media. Med kultur avses även kulturarv, verksamheter som bibliotek och folkbildning, aktiviteter och branscher som ligger nära konstarterna (som design, hantverk, arkitektur), populärkulturella uttryck och verksamheter, och människors eget skapande inom dessa områden.

Kulturen ska spela en central roll i Trelleborgs utveckling och i byggandet av den växande, hållbara och attraktiva kommunen. Kulturupplevelser skapar möten mellan människor och deras tankar, känslor, föreställningar och frågeställningar. Kulturen kan vara det som håller ihop ett samhälle i tider av kris. Kulturen är ett viktigt verktyg för utvecklingen av demokratin som hör ihop med yttrandefriheten i vårt samhälle. Kulturen är en viktig del i en livskraftig demokrati och ska betraktas som en del av välfärden. Därför är det viktigt att fler invånare får tillgång till ett brett kulturutbud och möjlighet till eget skapande.

Utöver det värde konsten och kulturen tillför till såväl individ som samhälle, har konsten och kulturen ett omistligt egenvärde, ett egenvärde som ligger i såväl det konstnärliga verket, som i den konstnärliga processen och de unika individuella upplevelserna. Konstnärligt skapande är en form av yttrande. Den fria konsten är en grundsten i ett demokratiskt samhälle. Den konstnärliga processen bearbetar erfarenheter, känslor och idévärldar där olika dilemman kan prövas i mötet med betraktaren. Genom att roa och oroa, vara estetiskt tilltalande och beröra, öppnar konsten upp för samtal mellan människor och breddar våra perspektiv. Det är genom den fria konsten och kulturen som vi kan bearbeta vad det är att vara människa. Konst och kultur har hälsofrämjande effekter.

Programmet har två övergripande riktningar:

- Kulturen ska ta större plats i byggandet och omvandlingen av kommunen.
- Fler ska ges tillgång till att skapa, utöva och delta i konst och kultur.

Programmet omfattar samtliga nämnder och bolag i kommunkoncernen och ska underlätta samverkan inom kommunen och med andra offentliga, privata och ideella aktörer. Programmet ska bidra till samhandling och medvetandegöra kulturens roll och värde inom kommunkoncernen, för att säkerställa trelleborgarnas tillgång till konst och kultur i den växande kommunen.

2. Kulturpolitiska utgångspunkter för Trelleborgs kommun

Arbetet med konst och kultur i Trelleborgs kommun ska ta sin utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen och de utgångspunkter och inriktningar som anges i den regionala kulturplanen för Skåne.

På nationell nivå finns lagstiftning som reglerar kommunernas och regionernas arbete inom kulturområdet. Viss lagstiftning gäller specifik kulturverksamhet, medan annan lagstiftning gäller offentliga myndigheter i stort. Lagstiftningen som ligger till grund för kulturpolitiken är ofta av främjande karaktär.

2.1. De nationella kulturpolitiska målen

De nationella målen för kulturpolitiken är

- att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund
- att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet
- att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå de kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

2.2. Lagstiftning på kulturområdet

Det kulturpolitiska området är ett område med ett stort mått av frivillighet kring åtaganden och inriktning på det offentliga stödet, men det finns lagstiftning som kommuner och regioner behöver följa och förhålla sig till.

I Sverige är till exempel yttrandefriheten grundlagsskyddad i regeringsformen, yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen. I 1 kap. 2 § regeringsformen stadgas också att ”Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten.” Vidare anges att ”Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.”

Barnkonventionen, som blev svensk lag 2020, vilar på fyra grundläggande principer: att varje barn, utan undantag, har rätt att ta del av sina rättigheter; att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som berör barn; att inte bara deras överlevnad utan också utveckling ska säkerställas till det yttersta av samhällets förmåga; samt att deras åsikter skall komma fram och visas respekt. Principerna relaterar till varandra och skapar konventionens barnsyn. Idén om principerna var att de skulle spela en aktiv roll i frågor och utveckling av till exempel utbildning,

pedagogik, didaktik och demokratisering av undervisningen. Detsamma gäller även inom områden som kultur och fritid, hälsovård och sociala frågor.

En annan viktig lag är **diskrimineringslagen** (2008:567), vars syfte är att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Kulturområdet regleras också i bland annat

- bibliotekslagen (2013:801)
- museilagen (2017:563)
- kulturmiljölagen (1988:950)
- språklagen (2009:600)
- lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet
- arkivlagen (1990:782).

I **bibliotekslagen** stadgas bland annat att alla kommuner ska ha folkbibliotek och anta en biblioteksplan för sin samlade verksamhet på biblioteksområdet.

Biblioteksplanen ska alltså även omfatta kommunens skolbiblioteksverksamhet.

I **museilagen** stadgas bland annat att museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll. Vidare ska ett museum, enligt lagen, utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

Kulturmiljölagen syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. I lagen finns bestämmelser om ortnamn, fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen, om utförelse och återlämnande av kulturföremål samt om militär användning av kulturegendom. Bestämmelser om kulturmiljön finns också i bland annat miljöbalken, plan- och bygglagen och skogsvårdslagen.

I **språklagen** finns bestämmelser om bland annat nationella minoritetsspråk, som enligt lagen är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det allmänna har enligt lagen ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Språklagen anger också att det allmänna ansvarar för att den enskilde ges tillgång till språk. Det gäller till exempel den enskildes möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål.

Enligt **lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk** har minoritetsgrupperna vissa rättigheter att använda sitt minoritetsspråk vid muntliga och skriftliga kontakter med bland annat kommuner vars förvaltningsområde helt eller delvis sammanfaller med det aktuella minoritetsspråkets förvaltningsområde¹. I lagen stadgas även att det allmänna i övrigt ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

¹ Trelleborgs kommun ingår sedan 2015 i finskt förvaltningsområde.

Förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional

kulturverksamhet styr hur regionerna kan fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Den reglerar även kultursamverkansmodellen. Fördelningen av statsbidraget ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. En region får fördela statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen. Kulturplanen ska utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället. Med kulturplanen som grund beslutar Statens kulturråd och det statsbidrag som regionen ska fördela.

I **arkivlagen** finns bestämmelser om kommunernas arkiv. Av arkivlagen framgår att myndigheternas (däribland kommunernas) arkiv är en del av det nationella kulturarvet.

2.3. Regional kulturplan för Skåne

Region Skåne ingår i kultursamverkansmodellen, som syftar till att föra kulturen närmare medborgarna genom att öka samspelet mellan den statliga, regionala och kommunala nivån. Inom ramen för kultursamverkansmodellen ansvarar Region Skåne för att ta fram en kulturplan, som utgör ett underlag i dialogen med staten om statliga medel.

Regional kulturplan för Skåne 2021–2024 beskriver inriktningen på det regionala utvecklingsarbetet på kulturområdet, utifrån de nationella och regionala kulturpolitiska målen. Kulturplanen är framtagen i samverkan och samråd med Skånes kommuner, kulturliv och civilsamhälle, med intentionen att den ska fungera som en gemensam färdplan för den fortsatta kulturutvecklingen i regionen.

Den regionala kulturplanen vilar på **tre bärande principer** som är utgångspunkterna för Region Skånes kulturpolitik:

- kulturens egenvärde
- kulturens demokratiska grund
- kulturens kraft i samhällsbygget.

I kulturplanen redovisas även Region Skånes **kulturpolitiska mål**:

”Hela Skåne ska utveckla och ha tillgång till ett rikt och dynamiskt kulturliv av hög kvalitet med både bredd och spets som fler ska ha förutsättningar att delta i och ta del av på lika villkor.

Region Skåne ska verka för ett ökat konst- och kulturutbud av hög kvalitet samt bidra till att kultur är tillgänglig i hela Skåne. Detta förutsätter en hållbar finansiering, en väl fungerande kulturell infrastruktur samt ett ökat samspel inom kultursektorn och med andra samhällsområden.

Fler barn, unga och vuxna ska oavsett individuella och geografiska förutsättningar ha tillgång till ett brett och varierat utbud och en mångfald av berättelser. Fler ska ha möjlighet att skapa och uttrycka sig genom kultur.”

Kulturplanen pekar ut **fem prioriterade områden**:

- konstnärligt skapande

- delaktighet och medskapande
- kulturens rum och platser
- barns och ungas rätt till kultur
- digital utveckling.

Den 15 februari 2024 beslutade Region Skånes kulturnämnd om en remissversion av *Regional kulturplan för Skåne 2025–2028*. Den nya kulturplanen är en aktualisering av den nu gällande planen. De tre bärande principerna för kulturpolitiken är desamma som tidigare. När det gäller kulturpolitiska mål föreslås endast någon mindre omformulering, och när det gäller prioriterade områden har fem områden blivit fyra, när området Digital utveckling har tagits bort. Övriga fyra prioriterade områden är desamma som tidigare.

Den regionala kulturplanen är planerad att antas av regionfullmäktige under hösten 2024 för att gälla från den 1 januari 2025. I Region Skånes kulturnämnds beredning av ärendet har kultur- och fritidsnämnden i Trelleborgs kommun yttrat sig över remissversionen.

3. Lokala förutsättningar

Arbetet med konst och kultur i Trelleborgs kommun behöver – utöver de kulturpolitiska ramarna – ta sin utgångspunkt i de förutsättningar som är unika för Trelleborg. I det sammanhanget behöver arbetet förhålla sig till kommunens vision, kommunfullmäktiges politiska prioriteringar och andra styrande dokument som fullmäktige har beslutat om.

Vid sidan om de politiska prioriteringarna har kommunfullmäktige till exempel beslutat om hållbarhetsmål som visar den prioriterade riktningen för kommunkoncernens samtliga nämnder och bolag mot en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling för kommunen. Hållbarhetsmålen är i sig knutna till Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling. Andra styrande dokument som är viktiga för arbetet med konst och kultur är kommunens översiktsplaner, stadsmiljöprogram och platsvarumärkesstrategi.

Slutligen finns det ett antal faktorer som är särskilt viktiga att lyfta fram, och som utgör viktiga förutsättningar och utgångspunkter för utvecklingen av konst och kultur i Trelleborg. Det starka föreningslivet och kulturarven, är två tydliga styrkor som har identifierats i arbetet med det kulturpolitiska programmet och som utgör viktiga byggstenar i det fortsatta utvecklingsarbetet. Samtidigt har Trelleborgs kommun utmaningar inom flera områden, där arbetet med konst och kultur kan förväntas bidra till en utveckling i positiv riktning.

3.1. Vision och politiska prioriteringar

Kommunens **vision** är att ”Trelleborg ska vara en framgångskommun med hög livskvalitet och en långsiktigt hållbar tillväxt.”

Med den övergripande visionen som utgångspunkt har kommunfullmäktige beslutat om fyra **politiska prioriteringar** som beskriver kommunens viktigaste utvecklingsområden under mandatperioden 2023–2026:

- attraktiv boendeort

- utbildning och arbetsliv
- trygghet och livskvalitet
- förtroende och inflytande.

Arbetet med konst och kultur kan förväntas bidra till en positiv utveckling inom samtliga fyra utvecklingsområden.

3.2. Hållbarhetsmål

Vid sidan av de politiska prioriteringarna har kommunfullmäktige beslutat om sex övergripande och långsiktiga **hållbarhetsmål** för år 2024–2040:

1. Andelen investeringar som bidrar till hållbar utveckling ska öka.
2. Kommunens biologiska mångfald och förmåga att hantera ett förändrat klimat ska öka.
3. Utanförskap och psykisk ohälsa bland kommuninvånarna ska minska.
4. Kommunkoncernen ska verka för ett innovativt och ansvarsfullt näringsliv.
5. Kommunkoncernen ska verka för att utsläppen av växthusgaser ska vara nettonoll år 2040.
6. Kommuninvånarnas trygghet och delaktighet i det lokala samhället ska öka.

Arbetet med konst och kultur bedöms i första hand kunna bidra till en positiv utveckling när det gäller mål nr 3: Utanförskap och psykisk ohälsa bland kommuninvånarna ska minska, mål nr 4: Kommunen ska verka för ett innovativt av ansvarsfullt näringsliv, och mål nr 6: Kommuninvånarnas trygghet och delaktighet i det lokala samhället ska öka.

Kommunens hållbarhetsmål är kopplade till **Agenda 2030** och de globala målen för en hållbar utveckling. Här är det viktigt att framhålla att de globala målen i sig är en viktig utgångspunkt för arbetet med konst och kultur, där arbetet kan förväntas bidra till en positiv utveckling när det gäller flera av målen. Det handlar till exempel om mål nr 3: God hälsa och välbefinnande, mål nr 4: God utbildning för alla, mål nr 5: Jämställdhet, mål nr 10: Minskad ojämlikhet, och mål nr 11: Hållbara städer och samhällen.

3.3. Trelleborg växer

Med stora stadsomvandlingsprojekt och infrastruktursatsningar bygger Trelleborgs kommun en attraktiv kuststad mitt i den expansiva och dynamiska Öresundsregionen. I kommunens översiktsplaner och stadsmiljöprogram finns viktiga avsnitt med avseende på konstens och kulturens roll i samhällsbygget.

Kulturen i översiktsplanen

I såväl översiktsplanen för orter och landsbygd 2028 som i den fördjupade översiktsplanen för Trelleborgs stad 2035, finns skrivningar om kulturmiljöer och riksintressen för kulturmiljövården.

I den fördjupade översiktsplanen finns också skrivningar som lyfter fram vikten av konst och kultur i byggandet av den hållbara och attraktiva staden. Här framhålls bland annat hur ett aktivt och meningsfullt idrotts- och fritidsliv och kulturutbud,

påverkar hela samhället och folkhälsan. De mötesplatser som skapas är viktiga för många trelleborgare oavsett ålder, kön, socioekonomisk bakgrund, etnicitet och funktionsvariation. Vidare framhålls att Trelleborgs kulturinstitutioner bidrar starkt till stadens attraktivitet, och att ett rikt kulturliv kan bidra till att locka till sig såväl besökare som nya boende, och tillgodose det behov som finns hos invånarna. I den fördjupade översiktsplanen framhålls också vikten av att planera för kultur och publika målpunkter i nya utbyggnadsområden. Här framhålls särskilt att Trelleborg saknar ett fullvärdigt konsert-, kongress- och kulturhus, med förslag om planering för ett nytt konserthus i arbetet med den nya Sjöstaden.

Konst och kultur i stadsmiljöprogrammet

I stadsmiljöprogrammet för Trelleborgs stad görs en zonindelning av staden. I två av zonerna: **Kulturstråket** och **Stadskärnan** läggs särskilt fokus på kulturen. Kulturstråket är identifierat genom att det innehåller flera av de platser som är intressanta ur kultur-, fritids- och arkitektursynpunkt, och det sträcker sig från Trelleborgens i väst till badhuset i öst. När det gäller stadskärnan framhålls att en blandning av kultur, handel och restauranger bidrar till att den totala upplevelsen av staden höjs. När stadskärnan ska utvecklas är det viktigt att bygga vidare på det som är unikt. Här framhålls historia, arkitektur och kulturmiljö som exempel på sådant som bör lyftas i utvecklingsarbetet.

I stadsmiljöprogrammet finns också ett särskilt avsnitt om **stadens konst**. Konst i det offentliga rummet definieras som verk avsedda för miljöer där allmänheten har tillträde. Konstverken vitaliserar stadsrum och byggnader, verkar tankeväckande och skapar upplevelser. Stadsmiljöprogrammet anger hur kommunen ska arbeta med offentlig konst och utsmyckning. Här framgår exempelvis ansvarsfördelningen mellan kultur- och fritidsnämnden som ansvarar för att initiera och bevaka frågor gällande den konstnärliga utsmyckningen i offentliga miljöer, och tekniska servicenämnden som ansvarar för skötseln av stadens konst.

I stadsmiljöprogrammet framgår även att kommunen ska tillämpa den så kallade **enprocentsregeln**. Vid nybyggnation av kommunala förvaltningsbyggnader eller nyinvestering i infrastruktur, parker, offentliga platser eller annat, i investeringsprojekt överstigande 25 miljoner kronor, ska anslag till konst i det offentliga rummet vara en procent av kostnaden i antagen anbudssumma. Vid nybyggnation av annan än kommunen, där närliggande eller tillkommande allmän platsmark berörs, ska målsättningen vara att tillföra konst i det offentliga rummet i samma utsträckning som för motsvarande kommunala projekt.

3.4. Trelleborgs geografiska läge

Inom Skåne – som är en av Sveriges tre storstadsregioner – är Trelleborg en del av den expansiva Malmö-Lundregionen, där drygt hälften av Skånes invånare bor inom ett område som endast utgör 20 procent av Skånes yta. Vid sidan av Malmö och Lund är Trelleborg den största kommunen i sydvästra Skåne. Trelleborg är också en del av Greater Copenhagen, som är Nordens största metropolregion med 4,4 miljoner invånare i södra Sverige och östra Danmark. De geografiska möjligheterna utvecklas än mer i samband med öppnandet av Fehmarn Bältförbindelsen.

I regionplanen för Skåne 2022–2040 är Trelleborg utpekad som regional kärna. Här framhålls att Trelleborg har ett fördelaktigt geografiskt läge som ger stor utvecklingspotential, och att stadens attraktivitet kan stärkas ytterligare i takt med att Trelleborg utvecklar sin identitet som kuststad.

Trelleborgs geografiska läge är en viktig utgångspunkt för arbetet med konst och kultur i Trelleborg. Goda kommunikationer till bland annat storstäderna Malmö och Köpenhamn och lärodomsstaden Lund gör det möjligt för Trelleborgs invånare att ta del det stora utbud som erbjuds i Trelleborgs närområde. Närheten till större kulturinstitutioner möjliggör samarbeten för exempelvis kulturskolan, och för kulturutövare boende i kommunen att få fler arbets- och inkomstmöjligheter. Närheten till större kulturinstitutioner gör också Trelleborg till en möjlig plats för turnerande utställningar, konserter och föreställningar.

Samtidigt behöver förutsättningarna för konst och kultur i Trelleborg utvecklas. Varje kommun och varje plats har i det sammanhanget sina unika geografiska förutsättningar och potential.

Kulturstaden – en målbild i den fördjupade översiktsplanen

I den fördjupade översiktsplanen för Trelleborgs stad har tre målbilder tagits fram för utvecklingen fram till 2035. En av dessa målbilder är **Kulturstaden** som beskrivs så här:

”Kulturstadens innehåll ska för dess invånare och dess besökare kännas lustfylld. En stad som skapar förutsättningar för möten men också en stad som utmanar, uppmuntrar och engagerar. Med evenemang men också med enklare åtgärder skapas olika miljöer och stråk som bidrar till en livfull och mer upplevelserik stad.

I kulturstaden läggs stor omsorg på att utveckla de kulturhistoriska miljöer som finns. När staden byggs ut tillskapas den genom stadsbyggnadsidéer och arkitektur som grundar sig i Trelleborgs struktur och identitet. Satsningar på stadskärnans offentliga miljöer och värdefulla byggnader samt olika nytillskott ska öka hela kommunens attraktivitet. Stadens gröna rum, stråk, torg och olika mötesplatser binds samman i en struktur som är betydelsefull socialt, kulturhistoriskt, hälsomässigt och ekologiskt.”

Övergripande strategier för att målbilden om kulturstaden ska uppnås är att Trelleborg ska verka för att ”hålla en hög arkitektonisk ambition som utgår från Trelleborgs skala och historiska arv”, och för att ”utvecklas till en hälsosam stad som inbjuder till möten, rörelse och aktivt kulturliv”.

Platsvarumärkesstrategin och lokal turismstrategi

I platsvarumärkesstrategin som har antagits av kommunfullmäktige, anges hur attraktionskraften kring Trelleborgs kommun som geografiskt område ska stärkas så att fler vill leva och verka här och besöka vår plats. Som en av Trelleborgs kritiska punkter lyfter strategin att Trelleborg genom tiderna har investerat mycket i industri, logistik och infrastruktur. För att Trelleborg ska stå sig i konkurrensen om invånare, etableringar och besökare behöver livet mellan husen, upplevelser, kultur och det vackra vara lika viktigt att investera i.

Strategin lyfter också **Bygemenskap och upplevelsenäring** som ett av fyra profilområden. 21 stadsdelar och 61 livskraftiga byar blir arenor för intima kulturevenemang, där bykänslan är en tråd som väver samman människor och platser. Palmfestivalen, Lilla Beddinge teater, Beachfront Festival och Slaget om Trelleborgen framhålls som höjdpunkter. Trelleborgen framhålls i sig som ett av de viktigare besöksmålen i kommunen.

I den lokala turismstrategin som har antagits av kommunfullmäktige fastställs strategier och målbilder för den lokala besöksnäringens utvecklingen. Strategin är förankrad i Region Skånes regionala färdplan mot 2030 och säkrar därmed att kommunens lokala prioriteringar harmonierar med och kan växlas upp i regionala satsningar.

3.5. Det starka föreningslivet

I Trelleborg finns ett rikt och aktivt föreningsliv, både när det gäller idrott och kultur. Den fria folkrörelsebaserade föreningsidrotten är stark med mer än 100 idrottsföreningar i kommunen. På kultursidan täcker föreningslivet in allt ifrån körsång, stora orkestrar, arrangerande konst- och teaterföreningar och aktiva byalag. I relation till andra kommuner har Trelleborg fortfarande en stor andel föreningsaktiva, vilket är en styrka för det fortsatta arbetet med att utveckla konsten och kulturen i Trelleborg.

Den idéburna sektorn är en stor resurs i kulturutvecklingen för att bredda utbud och tillgängliggöra kultur i hela kommunen. Föreningslivet och annan idéburen verksamhet, som till exempel studieförbund, utgör ett viktigt arrangörsled mellan producerande och turnerande verksamheter och publik. Ett starkt stöd till kulturföreningar i form av arrangörsbidrag eller verksamhetslokaler och scener ger trelleborgarna ett bredare utbud, och del av utbud i flera delar av kommunen.

3.6. Kulturarv under utveckling

Kulturarven avser såväl materiella som immateriella uttryck. Kulturarven är inte statiska utan något som människan enskilt eller som samhälle omformulerar och förändrar över tid, en process som kan ske omedvetet eller medvetet. Därför är kulturarven under ständig utveckling. Utvecklingen är inte linjär och har ingen slutpunkt utan sker spontant när individen tolkar och förstår sin omgivning och historia. Upplevelsen av kulturarven är i sin tur en förutsättning för individens idéer om framtiden.

I Trelleborgs kommun finns en mångfald av platser, miljöer, berättelser och föremål som inspirerar oss till att tolka, minnas och uppleva kultur i olika former. Kulturarven är en universell tillgång som alla kan relatera till oavsett identitet, rötter eller ursprung. Genom kulturarven i staden, byarna, i landskapet och längs kusten, kan fler få upp ögonen för den lokala kulturen och göra den till sin. Därför är det av stor betydelse att Trelleborgs kommun säkerställer att tillgången till kulturarven är god så att invånare såväl som besökare kan utforska på sina egna villkor och på sitt sätt. Förmedling och bevarande ska ske på ett kunskapsbaserat, varsamt och nyanserat sätt. Kommunens arbete ska dessutom präglas av en lyhördhet för den ständiga förändring som definierar kulturarven.

3.7. Utmaningar

I Trelleborgs kommun finns också utmaningar, där kultursektorn tillsammans med andra politikområden bedöms kunna bidra till en utveckling i positiv riktning.

Trots att den aktiva föreningskulturen i Trelleborg har skapat ett stort engagemang och deltagande, och att många kommuninvånare lever ett aktivt liv, förekommer det skillnader. I socioekonomiskt utsatta områden deltar barn och unga inte i lika stor utsträckning i det organiserade föreningslivet och i Kulturskolans befintliga verksamhet som i andra områden. Det finns även andra grupper i samhället som inte finns representerade i lika stor utsträckning i föreningslivet. Trots att föreningslivet totalt sett är starkt, finns det alltså all anledning att arbeta vidare för att öka underrepresenterade gruppers deltagande i föreningslivet och i meningsskapande aktiviteter i andra former. På så sätt kan både folkhälsan och integrationsarbetet i kommunen utvecklas i positiv riktning.

I en rapport från Malmö universitet år 2022 som är beställd av Trelleborgs kommun, *Segregation och segmentering i Trelleborg*, konstateras att Trelleborg framstår som en tydligt uppdelad kommun utifrån socioekonomisk segregation men framför allt utifrån etnisk segregation. Det finns enligt rapporten tydliga segregationsmönster mellan stad och land, där huvudorten Trelleborg framstår med lägre levnadsvillkor jämfört med andra tätorter i kommunen, men också med de flesta områden på landsbygden. Segregationen ser också ut att växa, oavsett om man studerar socioekonomi eller födelsebakgrund. I rapporten konstateras att kommunen växer och att det krävs en bostadsförsörjning som underlättar etablering och flyttmönster genom livscykeln, och att de segregations- och segmenteringsmönster som beskrivs i rapporten hanteras i en inkluderande och sammanhållen stadspolitik. Samtidigt framhålls att segregationens grundproblem inte är av fysisk natur, och att forskningen pekar på att segregationens underliggande sociala, ekonomiska och strukturella dimensioner inte får överskuggas av fysiska satsningar på bostäder och infrastruktur.

I den senaste uppföljningen av kommunens Strategi för social hållbarhet – som fokuserar på barn och unga – kan det också utläsas att Trelleborgs kommun har utmaningar inom flera områden. När det gäller studieresultat så minskar andelen elever i årskurs 9 som uppnår betygsgränserna i alla ämnen, och andelen elever som är behöriga till ett yrkesprogram. Flickornas studieresultat minskar mest och är nu lägre än pojkarnas, vilket är ett trendbrott. Region Skånes folkhälsoenkät visar också att flickor ser mindre ljus på framtiden än pojkar, och att flickor i Trelleborg ser mindre ljus på framtiden än snittet för Skåne. Flickor upplever också stress och känner sig otrygga i större utsträckning än pojkar. Även när det gäller andelen barn och unga som känner sig trygga i sina bostadsområden svarar flickor i lägre utsträckning än pojkar att de känner sig trygga. Detsamma gäller andelen barn och unga som känner låg tillit till andra människor, där flickor i högre utsträckning än pojkar svarar att de känner låg tillit. Tilliten är också generellt lägre i Trelleborg jämfört med genomsnittet för Skåne.

Den ofrivilliga ensamheten bland äldre är en stor utmaning som påverkar äldres mående negativt. Ensamhet, med ångestbesvär som följd, är en vanlig anledning till besök hos primärvården. Att känna sig behövd, få stimulans och sociala gemenskaper kan bidra till att fler äldre håller sig friska längre.

4. Prioriterade områden

Kulturen har en viktig roll i välfärds- och samhällsbygget. För att kunna dra nytta av konstens och kulturens potential för livskvalitet, hälsa och framtidstro i utvecklingen av en attraktiv, hållbar och växande kommun, krävs en systematisk och väl förankrad samverkan med andra sektorer och politikområden.

I arbetet med konst och kultur i Trelleborgs kommun, ska följande områden prioriteras:

- kulturarv och gestaltade livsmiljöer
- barns och ungas rätt till kultur
- äldres rätt till kultur
- rum och mötesplatser för kultur
- föreningsliv och arrangörsled
- kulturskapares förutsättningar.

I nedan avsnitt, under rubrikerna 4.1.–4.6, beskrivs – för respektive prioriterat område – vilka förflyttningar som ska åstadkommas eller eftersträvas under programperioden 2025–2030.

4.1. Kulturarv och gestaltade livsmiljöer

I utformningen av hållbara och attraktiva livsmiljöer och besöksmål är kulturmiljöer och mångfalden av kulturarv en tillgång och en förutsättning. Kulturlandskapets historiska och konstnärliga värden ska tas bättre tillvara i gestaltningen av landskap, offentliga miljöer och bebyggelse. Runtom i kommunen finns unika byggnader och platser. Med både historiska och konstnärliga värden utvecklas platser och besöksmål. Lokaler och byggnader av unik karaktär, exempelvis tomma industri- och verksamhetslokaler kan omvandlas till attraktiva platser för kulturproduktion, som mötesplatser eller för publik verksamhet.

Det finns ett behov för Trelleborgs kommun att arbeta på ett mer strukturerat och långsiktigt sätt med offentlig konst. Kommunövergripande processer och regelverk behöver utvecklas. Kommunens arbete med offentlig konst ska kopplas till plan- och byggprocesser för att kommunen ska kunna nå sin fulla potential på området. Tack vare den expansionsfas som Trelleborgs kommun just nu befinner sig i, med flertalet större förändringar i stadsbilden genom tillkomsten av nya innerstadsmiljöer och stadsdelar, kan den offentliga konsten närvara som ett strategiskt element i utvecklingen. Konsten har en förmåga att bidra till platsers och miljöers karaktär och identitet. Offentlig konst stärker innovationskraften i ett samhälle, bidrar till multifunktionella miljöer och platser och kan påverka människors hälsa positivt. Den offentliga konst som görs idag är framtidens kulturarv.

Förflyttningar:

1. Kommunens arbete med förmedling, paketering, samt att levandegöra och synliggöra platser med en mångfald av berättelser ska stärkas, exempelvis genom samarbete med ideella föreningar och lokal besöksnäring.
2. Besökskapaciteten för besöksmål ska ökas och nya potentiellt unika platser och besöksmål ska utvecklas.

3. Kommunens strategiska arbete för en gestaltad livsmiljö ska stärkas, med fokus på arkitektur, form, design och värdefull kulturhistoria och kulturmiljö.
4. Processer och regelverk som utvecklar och definierar Trelleborgs kommun med enprocentsregeln för offentlig konst, där relevant professionell sakkunskap involveras och ansvarar i rätt skede av arbetet, ska utvecklas.

4.2. Barns och ungas rätt till kultur

Barnkonventionen vilar på fyra grundläggande principer: att varje barn, utan undantag, har rätt att ta del av sina rättigheter; att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som berör barn; att inte bara deras överlevnad utan också utveckling ska säkerställas till det yttersta av samhällets förmåga; samt att deras åsikter skall komma fram och visas respekt. Principerna relaterar till varandra och skapar konventionens barnsyn. Det är med dessa ”glasögon” barnkonventionens artikel 31 ska läsas. Artikel 31 slår fast att barn har rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet.

Barns och ungas tillgång till kultur skiljer sig i dag stort. Att alla barn och unga inte har en jämlik tillgång till kultur är en utmaning som Trelleborgs kommun har gemensamt med flera andra kommuner, och där den enskilt största ojämlikhetsfaktorn grundas i socioekonomiska förhållanden. Trelleborg bedriver i dag ett flertal verksamheter som syftar till att tillgodose barns och ungas tillgång till kultur. Samverkan mellan verksamheter och förvaltningar, men även föreningar och civilsamhället i stort, sker men ter sig i dag som fragmenterat.

Barn och unga ska ha rätt att ta del av ett rikt kulturliv och möjlighet att skapa själva. Det är viktigt att närheten till barn- och ungdomskultur ökar för dem som bor i områden med lägre inkomster och högre arbetslöshet.

Genom nedan listade förflyttningar kan det kulturpolitiska programmet bidra till Trelleborgs kommuns efterlevnad av barnkonventionen. Förflyttningarna ska ske inom områdena: breddat deltagande, relevans, utveckling, och barn och unga med funktionsnedsättningar.

Förflyttningar:

1. Kommunens arbete med barns och ungas tillgång till kultur ska syfta till att bredda deltagandet för att spegla Trelleborgs demografi i stort.
2. Kommunens arbete för att öka barn och ungas tillgång till kultur ska ges relevans genom att barn och unga får inflytande över utbud, aktiviteter och former för deltagande. Barn och unga som redan deltar i kulturaktiviteter ska göras delaktiga genom medskapande och inflytande.
3. Utveckling inom området barns och ungas tillgång till kultur ska ske genom ett rikt utbud av möjligheter och aktiviteter, ökad samverkan inom och mellan kommunens verksamheter och förvaltningar – till exempel när det gäller kulturgarantin, men även genom samverkan med föreningar och civilsamhället i stort. Kommunen ska arbeta med platsutveckling inom kulturområdet som främjar en jämlik tillgång till kultur. Ett kommungemensamt arbete kring strategisk kompetensförsörjning ska

säkerställa att rätt kompetens finns inom organisationen för att erbjuda ett relevant utbud.

4. Kommunen ska särskilt arbeta för att barn och unga med funktionsnedsättningar ges god tillgång till kultur.

4.3. Äldres rätt till kultur

Trelleborg är den enda kommunen i Skåne som har en uttalad kulturgaranti inom äldreomsorgen, och som i sin öppna frivilliga verksamhet för seniorer erbjuder betydande kulturinslag.

Kulturens effekter på hälsa är ett välbeforskat område som visar att kultur förebygger ohälsa, dämpar lindrig ångest, ger människor en känsla av sammanhang och mening samt glädje tillbaka i livet. Området kultur och hälsa är tvärsektorielt och avser kultursektorns samverkan med hälso- och sjukvården, äldreomsorgen, och de aktörer som verkar förebyggande inom ett brett folkhälsoområde. Att främja allas möjlighet till kulturupplevelser och delaktighet i kulturlivet är en viktig del i att arbeta för jämlik hälsa i befolkningen.

Utöver kulturens möjlighet att främja äldres hälsa, finns det evidens för att samma kulturupplevelser inverkar positivt på medarbetarnas hälsa. Här kan man hitta många synergieffekter för att främja både det salutogena förhållningssättet med äldre, och de hälsofrämjande effekterna för medarbetare. Medarbetare inom äldreomsorgen är avgörande länkar för att brukarna ska få tillgång till kultur.

Förflyttningar:

1. Kulturgarantin för äldre riktat till särskilda boenden ska utvecklas och breddas.
2. Den tvärsektoriella och tvärprofessionella samverkan ska utvecklas så att likvärdigheten stärks och fler äldre ges tillgång till kultur samt ges ökat inflytande över utbud och delaktighet genom medskapande.
3. Kommunens arbete inom området kultur och hälsa ska utvecklas, med särskilt fokus på äldres hälsa och välbefinnande. Många äldre lider av ofrivillig ensamhet, brist på stimulans och sociala sammanhang.

4.4. Rum och mötesplatser för kultur

Rum, platser, lokaler och scener, där kultur antingen skapas, utövas eller förmedlas, är viktiga delar i kulturens ekosystem. De utgör samtidigt arenor för social gemenskap, kunskap, samtal och möten, som är beståndsdelar i det demokratiska samhället. Fysiska platser för kultur i det offentliga rummet är viktiga element i utvecklingen av en trygg, öppen, hållbar och attraktiv kommun.

Trelleborgs kommun har genom åren satsat mycket offentliga medel i idrottsanläggningar av olika slag och ligger i framkant vad gäller både bredd och spets för olika idrottsaktiviteter. Behovet är stort att också utveckla de många platserna, rummen och scenerna för kultur, i takt med att kommunen växer och med hänsyn till de olika förutsättningar som råder för landsbygd respektive tätort.

Avsaknaden av öppna mötesplatser för unga vuxna med möjlighet att skapa och utöva kultur, leder till att det inte blir den önskvärda återväxten i kommunens kulturliv. För att öka återväxten krävs mötesplatser med låga trösklar, möjlighet till

spontanitet, och reellt inflytande på den verksamhet som bedrivs på mötesplatsen. Bibliotek och museer som öppna platser för alla spelar en viktig roll som mötesplats för unga vuxna, och kan bidra till att utveckla ett helt område. Att skapa en miljö som känns både attraktiv och relevant för den här gruppen ska därför vara ett prioriterat arbete. Badhuset är en annan viktig mötesplats och aktivitetsyta för unga.

Förflyttningar:

1. Kommunen ska prioritera och ta med ett tydligt kulturperspektiv i lokalförsörjnings- och stadsplaneringsprocesserna, bereda plats för kultur i exploaterings- och omvandlingsområden samt, genom inventering och tillgängliggörande, möjliggöra samlokalisering och samutnyttjande av lokaler i staden. Särskild hänsyn ska tas till behov av kultur, aktivitetslokaler och ytor för spontan aktivitet, i områden där den sociala tryggheten behöver stärkas med kompensatoriska insatser.
2. Mötesplatser för unga vuxna ska utvecklas och prioriteras, till exempel genom samverkan med olika verksamheter i kommunen och civilsamhället.
3. Kommunen ska samverka med privata fastighetsägare kring finansierings- och hyresmodeller, med syfte att möjliggöra för exempelvis spelplatser, ateljéer och produktionslokaler för kultur som kan skapa attraktivitet i stadskärnan.
4. I samband med omvandling och exploatering av nya områden ska en kulturlivsanalys genomföras, för att till exempel kunna ta tillvara tomma industri- eller verksamhetslokaler för kultur eller konstnärlig verksamhet.

En kulturlivsanalys syftar i korthet till att:

- kartlägga det kulturliv som finns idag och beskriva förutsättningarna i närområdet
- belysa det behov av kultur som kommer av planerat antal bostäder och verksamheter
- beskriva områdets kulturella identitet och kulturpotential och lyfta fram nyckelaspekter för utveckling av kulturlivet
- ta fram förslag, idéer och exempel som tar fasta på områdets kulturpotential och kan användas som inspiration i fortsatt planering.

4.5. Föreningsliv och arrangörsled

Engagemanget för att bidra till kulturlivet och till en meningsfull fritid, till exempel genom att arrangera för trelleborgarna, är viktigt att ta tillvara på. Föreningar, studieförbund och alla de delar som kan utgöra ett starkt arrangörsled bidrar till att tillgängliggöra en bredd av utbud och uttryck. Kommunala resurser ska samspela med den idéburna sektorn för att stärka och utveckla utbud och genrer. Studieförbunden som bedriver verksamhet i kommunen utgör en viktig infrastruktur när det gäller folkbildning, men också särskilt för föreningarnas utveckling. Även initiativ som tas av enskilda eller grupper och som är av engångskaraktär, utan krav på förening, behöver tas tillvara.

Att fortsätta stärka arrangemangsproduktionen och dess förutsättningar inom och utanför kommunens organisation, ger både kommunen och ovan nämnda aktörer

möjligheter att tillsammans och var en för sig skapa ett ännu större och bredare utbud av kultur och arrangemang för kommuninvånarna.

Förflyttningar:

1. Kommunala resurser ska samspela med den idéburna sektorn för att stärka och utveckla utbud och genrer.
2. Kommunen ska möjliggöra för att kunna stödja initiativ av engångskaraktär, utan krav på förening eller lång framförhållning.
3. Kommunen ska möjliggöra ekonomiskt stöd till ungas egna arrangemang.
4. Arrangemangsproduktion, samt förutsättningar och finansiering för arrangemang, ska stärkas.

4.6. Kulturskapers förutsättningar

De offentligt finansierade kulturinstitutionerna spelar en viktig roll som infrastruktur och resurs för det fria kulturlivet, och för kulturskapers intäkter, sammanhang och möjlighet till synlighet och uppdrag. En god och hållbar finansiering till de kommunala institutionerna är en förutsättning för de kulturaktörer och kreatörer som ofta är ensamföretagare eller kombinatorer, det vill säga utvecklar sin konstnärliga verksamhet i kombination med olika typer av offentligt stöd. Kulturskapers, upphovspersoner, utövare och kreatörer av olika slag är en mycket viktig del av kulturens ekosystem. Utan kreativa innehållsleverantörer finns ingen konst eller kultur att visa, förmedla eller distribuera.

Företag och entreprenörer som bygger sin verksamhet på konst, kultur och kreativitet är viktiga för kommunens utveckling. De bidrar inte bara till attraktivitet och hållbar tillväxt utan också till innovativa lösningar. De kreativa och kulturella branscherna (arkitektur, form och design, film, fotografi, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst samt spel och media) bidrar ofta till innovation i mötet med traditionella branscher, genom så kallad cross-innovation.

Förflyttningar:

1. Generella och goda förutsättningar för konstnärer och kulturskapers som vill eller skulle vilja verka och bo i kommunen ska stärkas och utvecklas.
2. Insatser för att stärka de kulturella och kreativa branscherna i Trelleborgs kommun ska utvecklas.
3. Lokaler, arbets- och produktionsplatser, stöd och residensverksamhet för konstnärlig och kreativ verksamhet ska utvecklas.
4. Som offentlig aktör ska Trelleborgs kommun arbeta för att rekommenderade ersättningar och arvoden till kulturutövare följs, exempelvis gällande MU-avtal.

5. Genomförande

För att kommunens arbete med konst och kultur ska utvecklas i enlighet med det kulturpolitiska programmets övergripande inriktningar och definierade förflyttningar inom respektive prioriterat område, är en god samverkan mellan nämnder och bolag avgörande. Om kulturen ska få en större plats i byggandet och omvandlingen av kommunen, och fler ska ges tillgång till att skapa, utöva och delta

i konst och kultur, behöver hela kommunkoncernen involveras. Varje nämnd och bolag behöver, utifrån sin kompetens och sina uppgifter och ansvarsområden, bidra till programmets genomförande.

Efter antaget program initierar kultur- och fritidsnämnden samverkansdialoger med nämnderna och bolagen där prioriterade samverkans- och utvecklingsområden identifieras. Formerna för fortsatt dialog och samverkan identifieras inom ramen för respektive dialog. Hänsyn ska tas till hur befintliga samverkansstrukturer kan nyttjas och kompletteras.

Nämndernas och bolagens ansvar för genomförande

Respektive nämnd och bolag ska årligen besluta om åtgärder och aktiviteter för det kommande verksamhetsåret, som syftar till att förflyttningarna i programmet kan genomföras.

När verksamhetsåret är slut rapporterar respektive nämnd och bolag sitt arbete till kultur- och fritidsnämnden. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att sammanställa rapporteringen till en samlad rapportering som beskriver hur det koncernövergripande arbetet utifrån det kulturpolitiska programmet har fortskridit under året. Rapporteringen ska tillställas kommunstyrelsen.

Respektive nämnd och bolag inom kommunkoncernen ansvarar för att sitt arbete utifrån programmet omhändertas/lyfts i budgetprocessen.

Kommunstyrelsen ansvarar utifrån sin uppsiktsplikt och ansvaret för en samordnad styrning för att bevaka att arbetet utifrån det kulturpolitiska programmet genomförs enligt kommunfullmäktiges beslut.